

UNGE-REFORM

En sikker overgang fra barn til voksen

Budskaber fra unge
indsatte, indlagte og anbragte

Indhold

Indledning	3
Den svære overgang	5
De vigtige voksne	9
Uddannelsessystemet	11
Ressourcemangel	13
Efterskrift	15
Oversigt over oplæggets forslag	17

Indledning

Børnene først – og så de unge bagefter?

“For mange udsatte børn ender som udsatte voksne”

Astrid Krag, Social- og ældreminister

Det seneste år har der været politisk fokus på at sikre, at alle børn i Danmark får en god barndom. Et bredt politisk flertal vedtog i foråret 2021 reformen ”Børnene Først”, der skal hjælpe udsatte børn og familier bedre og tidligere end i dag og styrke efterværnsindsatsen for anbragte børn – blandt andet med det formål at forhindre, at “udsatte børn bliver udsatte voksne”. Det er kun godt.

Men indsatsen for at sikre lige vilkår for gode (voksen)liv kan og må styrkes yderligere og for en bredere gruppe af unge. Der er behov for at tage de næste skridt og sætte politisk fokus på at sikre en god start på voksenlivet for unge, der er indlagte, anbragte og indsatte.

I Ungdommens Røde Kors møder vi hver dag de unge, der vokser op i systemets institutioner – som anbragte, som indlagte i psykiatrien eller som indsatte i et fængsel. Og en ting går på tværs i de unges fortællinger: følelsen af at blive overladt til sig selv i overgangen fra barn til voksen. At blive voksen indebærer et større ansvar for sit eget liv, og det er naturligt, at den støtte, vi som samfund giver, ændrer sig gradvist, når mennesker bliver ældre. Men for mange af de unge, der er vokset op i systemet, opleves en 18-års fødselsdag mere som at blive kastet ud uden faldskærm end som gradvist at blive hjulpet ind i voksenlivet.

Det er urimeligt for den enkelte. Og det er et problem for samfundet. For hvis vi investerer massivt i støtte til udsatte børn, men svigter udsatte unge, kan mange af vores investeringer og gode intentioner være spildte.

Der var brug for en reform, der satte børnene først. Det fik vi. Og nu er det tid til en reform, der sikrer alle unge lige vilkår for at træde godt ind i voksenlivet. Vi taler ikke om en reform med fokus på de unge, som har et solidt fundament at stå på, når de træder ind i voksenlivet. Vi taler ikke om dem, der slider på en videregående uddannelse eller kan klare sig, så længe de har mulighed for at tage et SU-lån. Vi taler om en reform med fokus på de unge, der har de ringeste forudsætninger for at komme godt fra start i deres voksenliv. Vi taler om de unge i fængslerne, i psykiatrien og i anbringelser.

Hvis en sådan reform skal give mening, skal vi starte med at lytte til dem, det hele handler om.

Hvad indeholder oplægget? Og hvordan er det blevet til?

Ungdommens Røde Kors er Danmarks største humanitære ungdomsorganisation. Igennem vores 200 aktiviteter skaber 3.000 frivillige fællesskaber for godt 10.000 børn og unge.

I 2021 har vi gennem vores aktiviteter interviewet en række unge, som har oplevet overgangen fra barn til voksen i et af samfundets institutioner. Det drejer sig blandt andet om unge, der

- har været anbragt uden for hjemmet – både i plejefamilier og på døgninstitutioner
- har været indlagt og behandlet i psykiatrien og oplevet overgangen fra ungdoms- til voksenpsykiatrien
- er havnet i en kriminel løbebane, i fængsler eller på sikrede institutioner

De unge har forskellige liv og forskellige oplevelser. De problemer, de har skullet kæmpe med, er komplekse og langt fra ens. Men mange temaer og udfordringer går på tværs i deres fortællinger.

Gennem samtaler med de unge, vi møder på vores aktiviteter, har vi skrevet det oplæg, som du har i hånden her. Oplægget er inddelt i fire afsnit, der sætter fokus på forskellige temaer:

1. Den svære overgang fra livet på et hospital, i fængslet eller i anbringelse og ”ud i samfundet”
2. Relationerne til de vigtige voksne
3. Uddannelsessystemet
4. Økonomi – både systemets og det individuelle forsørgelsesgrundlag

Dele af oplægget sætter spot på problemer, der går på tværs. Andre dele indeholder forslag til forbedringer indenfor det kriminalpræventive arbejde, psykiatrien, uddannelsessystemet eller på socialområdet. Nogle problemer og forslag er meget konkrete og falder i bestemte kasser – mens andre er mere generelle og går på tværs af ministerier, fagligheder og gængse, politiske og administrative skel. Noget handler om konkrete rettigheder. Andet om nødvendige kulturændringer i systemet.

Til sidst i dokumentet (side 16-18) finder du et appendiks med en samlet oversigt over alle forslag i dette oplæg sorteret efter tværgående anbefalinger, anbefalinger om unge i psykiatrien, anbefalinger om tidligere anbragte og anbefalinger om unge i kriminalitet.

Vi håber, at oplægget kan være med til at skabe en debat om, hvordan vi som samfund bliver bedre til at gribe udsatte børn i overgangen til voksenlivet. Vi håber, at mange aktører på tværs af fagområder vil deltage i arbejdet med at forbedre overgangen til voksenlivet for alle unge.

Tak, fordi du læser med.

På vegne af Ungdommens Røde Kors

Landsstyrelsen

Den svære overgang

Fra ”exit”-strategier til ”entry”-strategier

Overgangen fra at have boet og levet i en af velfærdssamfundets institutioner og til at skulle stå på egne ben kan være meget svær. Både når det gælder den unge, der skal udskrives efter en indlæggelse, den fængslede, der skal ud i friheden, og den anbragte, der skal til at stå på egne ben.

Fælles for mange af de unge, der har levet dele af deres liv på institutioner, er, at deres netværk består af mennesker fra ”systemet” – og at de ofte står alene, når de skal bevæge sig ud på den anden side af livet fra institutionen. Det sociale system agerer i nogle tilfælde direkte erstatning for forældre og omsorgspersoner, og denne rolle og dette ansvar må vi bære bedre. Ligesom for en forælder, må omsorgen ikke slutte med en 18-års fødselsdag – for så vil for mange blive tabt.

Meget socialt arbejde fokuserer på et ”exit”: hvordan vi får unge ud af bandemiljøer, kriminalitet, sygdom eller mistrivsel. Der skal stærkere fokus på et ”entry”: hvordan får vi unge ind i de fællesskaber, der kan løfte dem? Det arbejde kan ikke først begynde, når de unge er på vej ud – det skal starte lang tid før. Flere af forslagene handler derfor om tidligere og mere forebyggende indsatser.

Her er, hvordan de unge, vi har talt med, ser på denne udfordring – og hvad vi fælles kan gøre.

TVÆRGÅENDE ANBEFALING

Efterværn skal være for alle

Nogle unge, der eksempelvis har været anbragt som børn, får bevilget efterværn, når de fylder 18 år. De får altså forlænget den sociale indsats, der skal sikre, at de ikke tabes efter anbringelsen. På trods af muligheden for efterværn er der stadig for mange anbragte unge, der tabes på gulvet, når de bliver 18 år – og modellen er ikke i tilstrækkelig grad forsøgt udbredt til andre områder, hvor unge kan have brug for længerevarende støtte.

”Efterværn skal være en ret for alle anbragte. Selvom man godt kan klare sig praktisk, så kan man fortsat have brug for social støtte. Jeg oplever, at det kun er dem, som er dårligst stillede, der får tilbud om efterværn. Jeg mener, alle skal have krav på efterværn – man burde ikke skulle kæmpe for at få den nødvendige støtte”.

Niklas, tidligere anbragt

“Jeg var for besværlig. Familien, jeg havde været hos, gad mig ikke mere. Jeg fyldte for meget, lavede for meget ballade. Derfor ville de gerne af med mig, den dag jeg blev 18 år. Efter det var jeg ikke længere deres ansvar. Det kunne jeg tydeligt mærke.”

Morten, tidligere anbragt, nuværende hjemløs og stofmisbruger

FORSLAG

- Efterværn skal være en ret for alle anbragte.
- Inspireret af efterværnsmodellen på anbringelsesområdet bør der laves efterværn for a) unge indsatte, der løslades efter afsoning, samt b) unge, der har en fast tilknytning til psykiatrien eller somatikken. Efterværnet kan bestå af uddannelses tilbud, boligstøtte, økonomisk og juridisk støtte og rådgivning samt sociale tilbud fra det offentlige og civilsamfundsorganisationer, der skal øge sandsynligheden for, at de unge kan leve et værdigt liv med job, uddannelse og bolig.

TVÆRGÅENDE ANBEFALING

Styrk psykiatrien og det psykosociale beredskab

Mange unge, som lever i velfærdssamfundets institutioner, kæmper med problemer, der ofte bunder i psykisk mistrivsel eller sygdom. Blandt anbragte unge har en ud af to en psykiatrisk diagnose. Samtidigt kæmper mange unge i fængselsvæsnet og psykiatrien med komplekse misbrugsproblemer. På trods af dette er der for lidt fokus på de psykosociale og psykiatriske indsatser, der skal til, for at unge kan blive i stand til at leve et normalt voksenliv.

”Jeg begyndte at ryge mere hash i fængslet, fordi jeg var mentalt nede. Jeg begyndte at tage hårdere stoffer for at dæmpe min vrede. Men der var ingen hjælp at få til at håndtere den vrede.”

Mohammed, tidligere anbragt på en sikret institution og overført til fængsel som 18-årig

FORSLAG

- I dag er behandlingen af misbrug kommunernes ansvar, mens regionerne skal behandle psykisk sygdom – mange unge falder mellem to stole. Behandlingen af misbrug og psykisk sygdom skal koordineres bedre og styrkes markant, så det er lettere for unge, der har begge problemer, at få hjælp.
- For unge i anbringelser og i fængsler skal der sikres gratis adgang til psykologhjælp og relevant psykiatrisk behandling. Det kan eksempelvis sikres ved at ansætte mere og bedre kvalificeret personale på de institutioner, hvor de unge er tilknyttet (eksempelvis psykiatere, sygeplejersker og psykologer i fængslerne) samt styrke rådgivningen til de unge om eksisterende tilbud.

UNGE I KRIMINALITET

Løsladelsen begynder første dag i fængslet

Alt for mange unge, der bliver løsladte fra fængslet, ender med at begå ny kriminalitet, efter de er blevet løsladt – og 66 % bliver dømt igen allerede inden for de første to år. Hvis der skal rettes op på de tal, kræver det, at der allerede ved ankomsten i fængslet starter et samarbejde mellem den unge og de ansatte for at lægge en plan for, hvordan den unge skal blive en del af samfundet igen på den anden side af afsoningen.

”Hvis du har udsigt til en lang varetægtsfængsling, så skal der sættes massivt ind med støtte fra starten. Så føler man heller ikke, at man spilder tiden.”

Isak, tidligere indsat

”Man skal starte brobygning fra fængslet og ud i samfundet langt tidligere. Nogle er måske ikke klar til det, når de kommer ind – men alle skal have muligheden.”

Mohammed, tidligere anbragt på en sikret institution og overført til fængsel som 18-årig

FORSLAG

- Arbejdet med handleplaner for de enkelte indsattes resocialisering efter løsladelse bør starte tidligere i afsoningen og skal intensiveres – særligt for unge under 30 år. Et klart fokus skal være at få afklaret de unges ønsker, så de tidligt kan få hjælp til at starte uddannelse allerede under afsoning. Derudover skal der foreligge en langsigtet plan for den unges uddannelses-, beskæftigelses- og boligsituation op til løsladelsen.
- Igangsatte uddannelsesforløb må ikke afbrydes, fordi indsatte flyttes mellem fængsler.

UNGE I PSYKIATRIEN

Forbered overgangen til voksenpsykiatrien, før den sker

Unge, der går fra at være i børne- og ungdomspsykiatrien, oplever ofte skiftet til voksenpsykiatrien som meget voldsomt. Pludselig skal man skifte behandler og system samtidigt med, at man er på afdelinger og hospitaler, hvor der er meget ældre patienter.

”I kender mit CPR-nummer – det kan ikke komme bag på jer, at jeg bliver 18. Den overgang bliver vi nødt til at forberede bedre.”

Sofie, tidligere indlagt i psykiatrien

FORSLAG

- Overgangen mellem børne- og ungdomspsykiatrien og voksenpsykiatrien bør styrkes ved at ansætte socialsygeplejersker på de psykiatriske afdelinger, der specifikt skal hjælpe unge i overgangen. Sygeplejerskerne bør afholde afklarende samtaler med de unge i månederne og ugerne op til, at de overgår til voksenpsykiatrien.

TIDLIGERE ANBRAGTE

Gode netværk skaber trygge anbringelser

Børn, der bliver anbragt, er i risiko for at miste deres netværk. De bliver måske placeret i et nyt boligområde, en ny skole og blandt nye venner. Når anbringelsen afsluttes, oplever mange at stå alene – ofte uden den nødvendige støtte at læne sig op ad blandt venner og familie.

”Jeg var nok svær at nå, for jeg havde ikke god erfaring med at få støtte fra andre. Derfor ville jeg have sat pris på et netværk sammen med andre unge, der også havde været anbragt. Det bedste vil være, hvis netværket starter, allerede mens man er anbragt. Helt overordnet opfatter jeg det at blive anbragt som et svigt fra ens netværk. Og det er noget en ordentlig, helhedsorienteret indsats bør fokusere på at udbedre.”

Reiner, tidligere anbragt

”Man burde tilbyde at hjælpe tidligere anbragte ind i frivillige fællesskaber. Det kunne være som en del af efterværnet.”

Cecillia, tidligere anbragt

FORSLAG

- Børn skal anbringes så tæt på deres eksisterende netværk som muligt, og der skal være fokus på at bevare deres kontakt til de positive fællesskaber, de allerede er en del af.
- Alle børn og unge, der enten er eller har været i anbringelse, bør tilbydes gratis adgang til foreningslivet i det lokalområde, de bliver anbragt i, og den nuværende fripas-ordning bør udvides og udbredes. Kommunen og de lokale foreninger har et fælles ansvar for, at de unge bliver inkluderet i fællesskaberne.

De vigtige voksne

Stabilitet i en kaotisk verden

For udsatte børn, der klarer sig godt senere i livet, er mødet med en særlig voksen ofte et vendepunkt i deres historie. En voksen, der var oprigtigt nysgerrig på den unges situation. En voksen, der gav sig god tid. En voksen, der endte med at blive en omsorgsfuld ven i livet.

Alt for mange unge oplever desværre, at de aldrig møder sådan en voksen. Ofte skyldes dette, at der er for stor udskiftning blandt de mange ansigter, de møder i "systemet". Andre gange skyldes det, at de voksne, som de møder, er for distancerede og aldrig opdager, hvad den unge håber på og drømmer om.

Det kan vi gøre bedre. For alle børn og unge har brug for voksne i deres liv – også dem, der ikke har fået de forældre og den opvækst, som de havde brug for.

Her er, hvordan de unge, vi har talt med, ser på denne udfordring – og hvad vi fælles kan gøre.

TVÆRGÅENDE ANBEFALING

Giv alle anbragte, indsatte og indlagte unge ret til en fast kontaktperson, indtil de fylder 25 år

Unge, der er anbragte, indlagte eller indsatte møder ofte mange forskellige voksne. De mangler dog ofte et fast anker, der kan hjælpe dem gennem tilværelsen – også når familien og netværket svigter.

"Jeg manglede en voksen, der var på min side. En, der forstod mig, som kunne have set, at jeg ikke havde det godt. Jeg manglede også en, der kunne oplyse mig om mine rettigheder – for dem kendte jeg ikke."

Cecilia, tidligere anbragt

"Det er også de helt praktiske ting, man har brug for hjælp til. Hvordan skifter man adresse? Opretter et NemID? Du ved, voksenlivets udfordringer ..."

Morten, tidligere anbragt, nuværende hjemløs og stofmisbruger

"Der er brug for en mentor, der kan hjælpe en tilbage til det normale liv efter en indlæggelse."

Sara, tidligere indlagt på psykiatrisk afdeling

FORSLAG

- Unge, der er anbragte, indsatte eller har fast tilknytning til det psykiatriske eller somatiske behandlingssystem, skal have en fast kontaktperson, til de fylder 25 år. Den unge bør, sammen med kommunen, være ”arbejdsgiver” for kontaktpersonen. Kontaktpersonen skal være uddannet til både at hjælpe de unge i hverdagen og oplyse dem om deres rettigheder.

TVÆRGÅENDE ANBEFALING

Flere voksne omkring de unge

Personalesituationen på de institutioner, som unge opholder sig på, er afgørende for, at hverdagen fungerer. Det er desværre de unges oplevelse, at bemanningen er for tynd – og at personalet mangler at blive klædt ordentligt på til at håndtere de unges komplekse udfordringer.

”Fokus blandt personalet er på, at vi skal låses inde, gemmes væk, og der skal hegn og kamera på, og jeg ved ikke hvad. Der foregår nærmest intet relationsarbejde. Men jeg forstår det godt. Der er 250 indsatte her, og der er måske 16 vagter på arbejde. Så de skal fandeme løbe stærkt.”

”Simon”, tidligere indsat og nu pædagog

”Der er for mange, der bliver udskrevet for tidligt, fordi der mangler sengepladser og personale på afdelinger.”

Sara, tidligere indlagt på psykiatrisk afdeling

FORSLAG

- Der skal ansættes mere pædagogisk personale på de døgninstitutioner, i de fængsler samt på de psykiatriske afdelinger, der bruges af mange unge, og personalet skal opkvalificeres i at arbejde med netop den unge målgruppe.
- Alle personalegrupper – særligt i fængsler og på psykiatriske afdelinger – skal opkvalificeres i relationsarbejde med unge, og de sociale indsatser skal styrkes for de unge på institutionerne.

Uddannelsessystemet

Vi skal være bedre til at rumme alle

Uddannelse er for mange unge vejen ud af udsathed. Derfor er det også vigtigt, at uddannelsesindsatser for udsatte unge styrkes og forbedres.

Desværre har mange udsatte unge oplevet nederlag efter nederlag i uddannelsessystemet. Mange vil derfor ikke have lige så høje forventninger til uddannelsessystemet, som det vil have til dem. Vi skal altså arbejde på at genopbygge tilliden mellem systemet og den enkelte.

Her er, hvordan de unge, vi har talt med, ser på denne udfordring – og hvad vi fælles kan gøre.

UNGE I PSYKIATRIEN

Sygdom skal ikke være lig med en tabt fremtid

Under indlæggelse i psykiatrien er det de færreste unge, der formår at fortsætte deres uddannelse. Det kan føre til afbrudte uddannelsesforløb og problemer med at komme videre hen mod de drømme og mål, som mange unge har på trods af sygdom. Samtidigt kan presset for at gennemføre en uddannelse være svært for mange unge, der måske er et sted i deres sygdomsforløb, hvor uddannelse ikke er en mulighed.

”Man er et helt menneske med interesser og drømme. Behandlings- og uddannelsessystemet skal kunne håndtere dette.”

Sara, tidligere indlagt på psykiatrisk afdeling

FORSLAG

- Der indføres øgede muligheder for at fortsætte sin uddannelse under indlæggelse, herunder gennem lektiehjælp og studiestøtte.
- For unge, der ikke er parat til uddannelse efter indlæggelse, oprettes et program, der skal give dem mulighed for let at komme i aktivitet (beskæftigelse, frivilligt arbejde i foreningslivet etc.) i lokalområdet.

Styrk de indsattes mulighed for uddannelse

At få en uddannelse er den sikreste vej ud af kriminalitet. Desværre er det alt for få indsatte, der formår at gennemføre en uddannelse – ofte grundet manglende motivation, muligheder eller ressourcer.

”Jeg har fået en frivillig studiestøtte, som bakker mig op i min uddannelse. Det burde være et tilbud for alle. Jeg har været rigtig glad for mine studiestøtter. Jeg har fået hjælp til at klare mine studier, og mange af mine studiekammerater ville give sin højre arm for det tilbud.”

Isak, tidligere indsat

”Så sidder de på et hjernelamt værksted og samler papirklips. Hvorfor har man så meget fokus på det i stedet for uddannelse? Der er mange af dem, der sidder her, der ikke har nogen studentereksamen eller ikke har afsluttet 9. klasse. Jeg tænker, hvis du står med et CV i hånden og skal søge et arbejde, når du bliver løsladt, og der står, du har færdiggjort 9.-10. Klasse, eller der står, du har tømt skraldespande og askebægre i Horserød, tror jeg godt, jeg ved, hvem en virksomhedsejer ville vælge.”

Jesper, tidligere indsat

FORSLAG

- Fængslernes uddannelses tilbud skal styrkes, så der bliver bedre adgang til studiestøtte og undervisning under afsoning. De, der vil tage en uddannelse, skal have mulighed for dette i stedet for at skulle være i ufaglært beskæftigelse. Fornødenheder, såsom IT-udstyr og undervisningslokaler, skal sikres. Samtidigt skal unge, der flytter fra ungdomsfængsler til voksenfængsler, tilbydes særlige, intensive uddannelsesforløb.

Ressourcemangel

Økonomi og ressourcemangel spiller en væsentlig rolle for de unge, vi har talt med, i deres oplevelse af overgangen til voksenlivet. Det gælder på den ene side de unges individuelle forsørgelsesgrundlag, når de træder ind i voksenlivet, og på den anden side gælder det systemets ressourcer til at støtte de unge under indlæggelse, afsoning eller anbringelse.

TVÆRGÅENDE ANBEFALING

Gør det lettere og mere tilgængeligt for unge i udsatte positioner at komme af med gæld

Det koster penge at stå på egne ben. Og systemets børn har sjældent et netværk, der kan bidrage til huslejen. Et usikkert økonomisk fundament er et dårligt udgangspunkt for at træde godt ind i voksenlivet for de unge, som er pressede på mange fronter i deres tidlige voksenliv. Fælles for de unge, vi har talt med, er, at de har haft brug for ikke at skulle bekymre sig for meget om økonomi. Der er mange andre ting at bekymre sig om; at skulle bo for sig selv, lave mad, skabe sin egen hverdagsrutine, komme ind i positive fællesskaber og at gå på uddannelse. Et solidt forsørgelsesgrundlag er et vigtigt fundament for, at det kan lykkes at komme godt fra start i voksenlivet.

Nogle af de unge træder ind i voksenlivet med gæld. Det gælder særligt (men ikke udelukkende) tidligere straffede unge. Flere af dem, vi har talt med, har oplevet at komme ud af fængslet uden forsørgelsesgrundlag og med en gæld, der gør det komplet uoverskueligt at kunne fokusere på at komme godt ud på den anden side. Dette skaber i stedet en øget risiko for kriminalitet og mistrivsel.

”Ingen kom og spurgte mig, hvad jeg skulle lave efter fængslet. Og når man så kommer ud, og ikke har nogle ressourcestærke forældre, så har man kun sine drenge. Og så ender du i de samme miljøer igen. Jeg fik 400 kroner i hånden, da jeg blev løsladt og så ellers bare farvel med dig.”

Mohammed, tidligere anbragt på en sikret institution og overført til fængsel som 18-årig

”Jeg vil jo virkelig gerne i gang med uddannelse og virkelig komme videre. Jeg vil gerne have et job og min egen lejlighed og klare mig selv. Jeg får så ondt i maven, når jeg tænker på den gæld. Jeg er ked af, at jeg ikke har kunnet overskue konsekvenserne af det, da jeg var yngre, og at der ikke har været nogle voksne omkring mig, der har kunnet hjælpe mig. Nu ved jeg ikke, hvordan jeg nogensinde skal betale tilbage.”

Anonym ung, har været anbragt stort set hele sit liv og har skiftet anbringelsessteder så mange gange, at hun ikke længere har overblik. Hun har gennem årene oparbejdet en uoverskuelig gæld i togbøder

FORSLAG

- Der bør udvikles en model, som giver alle unge under 25 år bedre mulighed for at ansøge om gældssanering. Modellen skal være med til at forebygge, at unge i stor gæld ender i kriminalitet.
- Rådgivningen om gældssanering, juridisk støtte og privatøkonomi skal styrkes for unge i udsatte positioner som en del af den ovenstående model.

TVÆRGÅENDE FORSLAG

Pengene skal følge med den unge

En pointe, som går på tværs hos de unge, vi har talt med, er, at det er de formaliserede krav, snarere end den enkeltes behov og trivsel, der er i fokus, når systemet er presset på ressourcer. En af de unge, vi har talt med, som har baggrund som anbragt, kalder det "procentkrav fra oven". Det tegner et billede af et system, hvor ressourcemangel bidrager til en oplevelse blandt de unge af, at opfyldelse af målene i deres handleplan er endemålet for dem, snarere end et værktøj til at sikre deres trivsel og udvikling.

"Fokus er ikke så meget, hvordan lige præcis du skal klare dig godt, når du bliver rigtig voksen, men på at når du bliver 18, så skal de voksne kunne sige, 'se du er kommet i mål med de ting, der står på det her stykke papir'. Det er ikke dét, man har brug for."

Anonym ung, anbragt på sikret institution

"Jeg kunne mærke, at det var målsætninger fra kommunen, som blev styrende. Og når ressourcerne er knappe, så bliver det, det eneste fokus."

Reinar, tidligere anbragt

"Fængselsbetjentene skal komme og låse ens dør op og følge dig i skole. Og de skal hente dig igen, når du skal til frokost. Men lige nu mangler de kollegaer, så de har ikke tid til at gøre det. Så kommer man ikke i skole."

Isak, tidligere indsat

FORSLAG

- At der skal arbejdes på en finansieringsmodel, som sikrer flere ressourcer til relations-arbejdet med de unge i fængslerne, på de psykiatriske afdelinger og på anbringelser, og hvor ressourcerne i højere grad følger de unge, end det er tilfældet i dag.

Efterskrift

Det handler om medmenneskelighed

I vores samtaler med unge, som oplever overgangen fra at være barn til at blive voksen i systemet, er én ting gået igen: Når du er barn af systemet, og når du bliver voksen i systemet, så mangler der et fokus på dig som det *menneske*, du er. De unge, vi møder i Ungdommens Røde Kors, beskriver på tværs en oplevelse af at blive mødt primært som "psykisk syg", "indsat" eller, "anbragt" fremfor et (ungt) *menneske*.

Unge, som beskriver, at de primært oplever at blive mødt som udsatte unge, som skal have særligt tilrettelagte indsatser, oplever det som et fravær af omsorg for dem som mennesker. Den hjælp, de får, kan opleves som noget, der skal løse et problem frem for noget, der handler om, at de skal få et godt liv.

Når et ungt menneske står ude på kanten, er det fællesskabets opgave at træde til. Ikke bare med mere styring eller indsatser, der er "gode nok", og som opfylder målene i handleplanen. Det er fællesskabets opgave at træde til med endnu mere omsorg, opbakning og støtte.

Civilsamfundet er vigtigt – men kan ikke løse systemets problemer

At have en frivillig mentor kan gøre en stor forskel i et ungt liv. Det samme kan en studiestøtte. En frivillig telefonrådgiver, man kan tale med om svære problemer. Eller et trygt fællesskab, mens man er indlagt.

Alle de ting er aktiviteter, som Ungdommens Røde Kors – og mange andre frivillige civilsamfundsorganisationer – tilbyder. De kan være med til at skabe fællesskab, hjælpe kortvarigt eller agere varme hænder i kolde systemer.

Men det oplæg, som du netop har læst, udspringer af en frustration. For der er mange problemer, som vi i civilsamfundet kan bidrage til at løse – men som vi ikke kan løse alene. Og specielt når det kommer til udsatte unge, der er fanget i overgangen mellem barndommen og voksenlivet, støder vi gang på gang på, at vi ikke er hele løsningen. Der er med andre ord behov for, at vi som samfund gør det bedre.

Oplægget her skal derfor ses som en appel. Vi har – så godt vi kan – forsøgt at stille en platform til rådighed for nogle af de unge i samfundet, som har haft den sværeste vej igennem livet. Der er mange flere af dem – og mange flere historier og problemer, som de vil kunne berette om. Dette oplæg er altså ikke hele sandheden. Men det beretter om unge i Danmark, der har følt sig tabt. Det kræver handling – både fra os, men i endnu højere grad fra de systemer, som er lavet for at hjælpe unge i udsatte positioner.

Der er måske nogen, der vil mene, at de problemer, som de unge påpeger, allerede er løst. At der er ordninger eller paragraffer i en eller anden lov, som sikrer de unge de tilbud, som de

efterspørger. Vi håber, at det ikke vil være reaktionen på oplægget her. For hvis de unge ikke kender et tilbud, der ellers er til stede, eller en ret, som de burde have – ja, så er problemet jo ikke løst. Og så er der stadig meget at gøre.

Vi håber derfor, at oplægget – og opfordringen til at igangsætte arbejdet med en ”unge-reform” – kan inspirere til både videreudvikling af nye ideer og til handling. En reform er kendetegnet ved, at det ikke kun er lovgivning, der laves om. Det er også kultur, der forandres. I dette tilfælde måden vi arbejder med overgange og udsatte unge på.

Oversigt over oplæggets forslag

Appendiks

Her finder du samtlige forslag i oplægget i en kort oversigt med henvisninger til de sider, hvor hvert forslag er sat i kontekst og uddybet.

TVÆRGÅENDE ANBEFALINGER

Efterværn skal være for alle

(Den svære overgang, side 5)

- Efterværn skal være en ret for alle anbragte.
- Inspireret af efterværnsmodellen på anbringelsesområdet bør der laves efterværn for a) unge indsatte, der løslades efter afsoning, samt b) unge, der har en fast tilknytning til psykiatrien eller somatikken. Efterværnet kan bestå af uddannelses tilbud, boligstøtte, økonomisk og juridisk støtte og rådgivning samt sociale tilbud fra det offentlige og civilsamfundsorganisationer, der skal øge sandsynligheden for, at de unge kan leve et værdigt liv med job, uddannelse og bolig.

Styrk psykiatrien og det psykosociale beredskab

(Den svære overgang, side 6)

- I dag er behandlingen af misbrug kommunernes ansvar, mens regionerne skal behandle psykisk sygdom – mange unge falder mellem to stole. Behandlingen af misbrug og psykisk sygdom skal koordineres bedre og styrkes markant, så det er lettere for unge, der har begge problemer, at få hjælp.
- For unge i anbringelser og i fængsler skal der sikres gratis adgang til psykologhjælp og relevant psykiatrisk behandling. Det kan eksempelvis sikres ved at ansætte mere og bedre kvalificeret personale på de institutioner, hvor de unge er tilknyttet (eksempelvis psykiatere, sygeplejersker og psykologer i fængslerne) samt styrke rådgivningen til de unge om eksisterende tilbud.

Giv alle anbragte, indsatte og indlagte unge ret til en fast kontaktperson, indtil de fylder 25 år

(De vigtige voksne, side 9)

- Unge, der er anbragte, indsatte eller har fast tilknytning til det psykiatriske eller somati-

ske behandlingssystem, skal have en fast kontaktperson, til de fylder 25 år. Den unge bør, sammen med kommunen, være "arbejdsgiver" for kontaktpersonen. Kontaktpersonen skal være uddannet til både at hjælpe de unge i hverdagen og oplyse dem om deres rettigheder.

Flere voksne omkring de unge

(De vigtige voksne, side 10)

- Der skal ansættes mere pædagogisk personale på de døgninstitutioner, i de fængsler samt på de psykiatriske afdelinger, der bruges af mange unge, og personalet skal opkvalificeres i at arbejde med netop den unge målgruppe.
- Alle personalegrupper – særligt i fængsler og på psykiatriske afdelinger – skal opkvalificeres i relations-arbejde med unge, og de sociale indsatser skal styrkes for de unge på institutionerne.

Gør det lettere og mere tilgængeligt for unge i udsatte positioner at komme af med gæld

(Ressourcemangel, side 13)

- Der bør udvikles en model, som giver alle unge under 25 år bedre mulighed for at ansøge om gældssanering. Modellen skal være med til at forebygge, at unge i stor gæld ender i kriminalitet.
- Rådgivningen om gældssanering, juridisk støtte og privatøkonomi skal styrkes for unge i udsatte positioner som en del af den ovenstående model.

Pengene skal følge med den unge

(Ressourcemangel side 14)

- At der skal arbejdes på en finansieringsmodel, som sikrer flere ressourcer til relations-arbejdet med de unge i fængslerne, på de psykiatriske afdelinger, og på anbringelser og hvor ressourcerne i højere grad følger de unge, end det er tilfældet i dag.

UNGE I KRIMINALITET

Løsladelsen begynder første dag i fængslet

(Den svære overgang, side 7)

- Arbejdet med handleplaner for de enkelte indsattes resocialisering efter løsladelse bør starte tidligere i afsoningen og skal intensiveres – særligt for unge under 30 år. Et klart fokus skal være at få afklaret de unges ønsker, så de tidligt kan få hjælp til at starte uddannelse allerede under afsoning. Derudover skal der foreligge en langsigtet plan for den unges uddannelse-, beskæftigelse- og boligsituation op til løsladelsen.

- Igangsatte uddannelsesforløb må ikke afbrydes, fordi indsatte flyttes mellem fængsler.

Styrk de indsattes mulighed for uddannelse

(Uddannelsessystemet, side 12)

- Fængslernes uddannelsesstilbud skal styrkes, så der bliver bedre adgang til studiestøtte og undervisning under afsoning. De, der vil tage en uddannelse, skal have mulighed for dette i stedet for at skulle være i ufaglært beskæftigelse. Fornødenheder, såsom IT-udstyr og undervisningslokaler, skal sikres. Samtidigt skal unge, der flytter fra ungdomsfængsler til voksenfængsler, tilbydes særlige, intensive uddannelsesforløb.

UNGE I PSYKIATRIEN

Forbered overgangen til voksenpsykiatrien, før den sker

(Den svære overgang, side 7)

- Overgangen mellem børne- og ungdomspsykiatrien og voksenpsykiatrien bør styrkes ved at ansætte socialsygeplejesker på de psykiatriske afdelinger, der specifikt skal hjælpe unge i overgangen. Sygeplejerskerne bør afholde afklarende samtaler med de unge i månederne og ugerne op til, at de overgår til voksenpsykiatrien.

Sygdom skal ikke være lig med en tabt fremtid

(Uddannelsessystemet, side 11)

- Der indføres øgede muligheder for at forsætte sin uddannelse under indlæggelse, herunder gennem lektiehjælp og studiestøtte.
- For unge, der ikke er parat til uddannelse efter indlæggelse, oprettes et program, der skal give dem mulighed for let at komme i aktivitet (beskæftigelse, frivilligt arbejde i foreningslivet etc.) i lokalområdet.

TIDLIGERE ANBRAGTE

Gode netværk skaber trygge anbringelser

(Den svære overgang, side 8)

- Børn skal anbringes så tæt på deres eksisterende netværk som muligt, og der skal være fokus på at bevare deres kontakt til de positive fællesskaber, de allerede er en del af.
- Alle børn og unge, der enten er eller har været i anbringelse, bør tilbydes gratis adgang til foreningslivet i det lokalområde, de bliver anbragt i, og den nuværende fripas-ordning bør udvides og udbredes. Kommunen og de lokale foreninger har et fælles ansvar for, at de unge bliver inkluderet i fællesskaberne.

Ungdommens Røde Kors (URK) er en selvstændig organisation under Røde Kors i Danmark, der laver socialt og humanitært arbejde for og med 10.000 udsatte børn og unge.

URK er Danmarks største humanitære ungdomsorganisation med 30 lokalafdelinger og aktiviteter drevet af 3000 unge frivillige. Vores 200 aktiviteter spænder fra ferielejre, klubber, lektiecaféer og rådgivningstjenester til aktiviteter lokaliseret på krisecentre, hospitaler, asylcentre, i psykiatrien og i fængsler.

URK arbejder for at styrke børn og unges selvværd og sociale relationer gennem aktiviteter drevet af unge frivillige.